

Şotoku Taişi ve 17 Maddelik Anayasası

Hazırlayan ve Çeviren:

Dr. Mecit Kerem Uzun

Şotoku Taişi (574 – 622), devlet adamı, veliaht prensi ve halası İmparatoriçe Suiko'nun vekilliğini yapmış, Japon tarihinin en önemli figürlerinden biridir. Sıkı bir Budizm taraftarı olan prens Shotoku Budizm'in Japonya'ya yayılmasında çok büyük pay sahibidir. UNESCO dünya mirası olan ünlü Hōryū-ji de dahil olmak üzere bir çok Budist tapınağı yaptırmıştır. Çin ile ekonomik, sosyal kültürel ilişkileri arttırmış, ülkenin Çin takvimine geçmesini sağlamıştır. İnsanları başarılarına göre konumlandıran, soylu olmayanların en üst seviyeye çıkmasının da mümkün olduğu 12 rütbeli bir sistem oluşturmuştur. Devlet adamlığının yanında aynı zamanda bir alim olan Prens Şotoku Japon tarihi ile ilgili ilk derlemeyi yapmıştır.

Prens Şotoku'nun en önemi eserlerinden biri, Japonya'nın ilk yazılı yasaları olarak kabul edilen 604 senesinde kaleme aldığı 17 maddelik anayasadır. Anayasa olarak geçmesine rağmen aslında yasalardan daha çok ahlaki ilkelerden oluşmaktadır. Daha çok Konfüçyüsçülük'ü temel almış olsa da en değerli inancı Budizm olarak belirtmektedir. Batıdaki yasaların aksine anlaşmazlıkları çözmek yerine engellemeyi temel alan bir yapısı vardır. Sıkı çalışma, üstlere itaat ve saygı gibi günümüz Japonya'sında gözlemlenen birçok kavramın izlerine rastlamak mümkündür.

Şotoku Taişi'nin hayatı ve 17 maddelik anayasa hakkındaki bilgilerin çoğu 720

yılında bitirilmiş olan Nihonşoki¹'ye (Japonya Kronolojisi) dayanmaktadır. Anayasanın çevirisinde büyük ölçüde günümüz Japoncasına yapılan çeviriden² yararlanılmıştır.

¹ Ujiya Tsutomu, Nihonşoki Cilt I-II, Kōdansha, 1988.

² Kaneharu Isamu, Şotoku Taişi no Kokoro, Daizou Şuppan, 1986.

17 Maddelik Şotoku Taişi Anayasası

1. Uyum her şeyin üzerinde tutulmalı ve ihtilaflardan kaçınmak temel alınmalıdır. Aydınlanmış ve karakterli az sayıdaki insanın dışındakiler kendi yandaş grubunu oluşturmak ister. Bu nedenle lordlarının ve atalarının dediklerine uymaz, komşularıyla iyi geçinemezler. Fakat hem üstte hem de altta olanlar uyum, işbirliği ve dostça ilişki gibi duygularla tartışıyorlarsa, mantık doğal olarak üstün gelir. Bu şekilde üstesinden gelinemeyecek hiç bir şey yoktur.
2. Üç hazineye sıkı sıkıya bağlı olunmalı. Bu üç hazine Buda, öğretisi ve keşişlik müessesesidir. Bunlar yaşayanlar için her şeyden öte bir yerdedir ve bütün ülkelerde tapınılacak şeylerin en üstünde yer alırlar. Her hangi bir insan bunlara saygısızlık edebilir mi? Tamamen kötü olan insan azdır ve insanlara bu öğretiler öğretilir. Buda'nın öğretilerine yönelmeden, insanların kötülüklerini düzeltmeleri olası değildir.
3. Ferman verildiği zaman itina ile uyunuz. Hükümdar cennet, tebası yeryüzü gibidir. Cennet yeryüzünü muhafaza eder, yeryüzü de cenneti destekler. Böylece dört mevsim sırasıyla oluşur ve doğadaki her şey yoluna girer. Eğer yeryüzü cennetin yerine geçmek isterse düzen yerle bir olur. Bu nedenle teba hükümdarın söylediğini dinler, yaptığına uyar. Fermana özenle uyulmalıdır. Bu konuda özen gösterilmezse düzen kısa sürede yok olur.
4. Yöneticiler ve görevliler saygıyı temel almalıdırlar çünkü saygılı olmak toplumu yönetmenin temelidir. Amirler saygılı olmadıkları zaman çalışanları emirlerine uymaz, eğer çalışanlar saygılı olmazlarsa mutlaka hatalar ortaya çıkar. Bu nedenledir ki yöneticiler saygıyla davranırsa bütün ülke güzel bir şekilde yönetilir.
5. Mal mülk isteğinden, ziyafetlerden vazgeçmeli, davalarda tarafsız karar verilmelidir. Halkın bir günde bin davası olur. Bir günde bu kadarsa bir yılda ne kadar çoktur! Bu davalara bakanlar kazanç

elde etmeyi görev bilmekte, rüşvet alma amacıyla sorunları dinlememektedir. Bundan dolayı zenginlerin şikayetleri suya düşen taş, fakirlerin şikayetleri taşın suya benzer. Bu şartlar altında fakirler adalet için ne yapacağını bilemez. Bu durum yöneticilerin görevlerini yapmadaki eksikliklerine işaret eder.

6. Kötülüğü cezalandırıp iyiliği teşvik etmek ilk çağlardan beri var olan mükemmel bir kuraldır. Başkalarının iyiliklerini saklamayın, hatalarını ise gördüğünüz yerde mutlaka düzeltin. Dalkavuklar ve hilekarlar ülkeyi yıkacak etkiye sahip bir silah, halkı mahvedecek keskin bir kılıçtır. Bu dalkavuklar astlarının hatalarını üstlerine iletir, astlarına ise üstlerinin hatalarını eleştirirler. Bu tip insanların hükümdara bir bağlılığı yoktur ve halka şefkat göstermezler. Bunlar toplumda büyük karışıklıkları çıkaranlardır.
7. Her insanın bir görevi vardır. Bu görevi sadakatle yerine getirmeli, yetkilerini kötüye kullanmamalıdır. Bilge bir insana sorumluluk verilirse övgü sesleri yükselir. Adi bir insana sorumluluk verilirse felaketler ve savaşlar daha sık baş gösterir. Doğduğu anda her şeyi bilen insan azdır. Ancak çok çaba gösterilerek bilge olunabilir. Büyük veya küçük her iş için ehil insan seçilirse ülke huzur içinde olur. Her durumda, aciliyet olsun olmasın, iş için ehil adamı arayın. Bu şekilde ülke uzun ömürlü, tehlikelerden uzak olur. Bu yüzden eski zamanların kralları işe uygun kişiyi aramış, kişi için iş yaratmamıştır.
8. Yöneticiler ve görevliler işlerine sabah erken gelip işlerinden akşam geç saatlerde çıkmalıdır. Devlet işleri hafife alınacak şeylerden değildir. Bütün işleri bir günde bitirmek zordur. Eğer işe geç gelinirse acil işlere yetişilemez, eğer işten erken çıkılırsa bütün işler bitirilemez.
9. İyi niyet doğruluğun temelidir. Her şeyde iyi niyet olmalıdır. Bir şeyin iyiliği kötülüğü, başarısı başarısızlığı, hepsi iyi niyete bağlıdır. Görevlilerde iyi niyet olmazsa başarısızlık kaçınılmazdır.

10. Kalbinizdeki nefreti yok edin, çehrenizden nefreti çıkarın. Başkaları sizinle aynı fikirde olmasa da onlara sinirlenmeyin. İnsanların çeşit çeşit düşünceleri, çeşit çeşit eğilimleri vardır. Bu nedenle onların doğruları sizin yanlışlarınız, sizin yanlışlarınız onların doğruları olabilir. Kendinizi tam bir bilge karşınızdakini de tam bir budala olarak görmeyin. Hepimiz sıradan insanlarız, doğruyu yanlıştan ayıracak kuralları hangimiz koyabilir ki? Hepimiz, bilgisi budalası, sonu olmayan bir halka gibi biriz. Bu nedenle karşınızdaki sinirlense bile sinirlenmektense, bir hata yapmış olma ihtimalinizden korkun. Haklı olduğunuz bir nokta olsa bile, çoğunluğun düşüncesine uyarak hareket edin.
11. Görevlilerin başarılarını ve hatalarını iyice gözlemleyip ona göre ödül veya ceza verin. Bu günlerde bir başarı olmadan ödül, suçu olmayana ise ceza veriliyor. Yöneticiler açık ve kesin bir ödül ve ceza sistemini oluşturmayı kendilerine görev bilmelidir.
12. Yerel yöneticiler halktan haraç toplayamazlar. Ülkenin iki hükümdarı, halkın iki efendisi olamaz. Ülkenin hükümdarı halkın tek efendisidir. Çeşitli görevler verilen yöneticiler de onun tebasıdır. Halktan devlet için vergi toplayanların kendileri için haraç alması nasıl doğru olabilir?
13. Çeşitli görevlere getirilenler görevlerini herkesle eşit bir şekilde yerine getirmelidir. Hastalık dolayısıyla görevlerinin başında olmadıkları durumlar olabilir. Fakat göreve döndüklerinde eskisi gibi işlere devam etmeli, bulunmadıkları zamanki olayları bilmemelerini bahane ederek işlerini aksatmamalıdır.
14. Yöneticiler ve çalışanlar birbirini kıskanmamalıdır. Eğer bir kişi karşısındakini kıskanırsa karşısındaki de onu kıskanabilir. Kıskançlığın getireceği sıkıntının bir sınırı yoktur. Kendisinden daha bilgili birini çekemez daha yetenekli birini kıskanırlar. Bu nedenle bilge birine beş yüz senede bir, ermiş birine bin senede bir rastlanılır. Eğer bilge ve ermiş insanlar olmazsa ülke nasıl yönetilebilir?
15. Kişisel çıkarlardan vazgeçip halkın yararını gözetmek yöneticilerin görevidir. Kişisel çıkarların peşinde koşulması hıncı besler, hıncı ise düzeni bozan yanlış davranışları beraberinde getirir. Eğer kişi başkalarıyla düzenli yaşamayı beceremiyorsa, toplumun çıkarlarını kendi çıkarlarının gerisine atmış demektir. Hıncı, yasaları çiğneyen bir insan ortaya çıkarabilir. İlk maddede geçen, üstlerin ve astlarla uyum içinde yaşaması, aynı şeyi amaçlar.
16. İnsanlara sadece belli dönemlerde angarya yüklenebilir. Bu ilk zamanlardan beri var olan bir düşüncedir. Onlara işi kışın, boş zamanda verin. İnsanlar enerjilerini ilkbahardan sonbahara kadar, tarıma ve ipekçiliğe harcamalıdır. Bunlara başka iş vermek olmaz. Eğer tarımla uğraşılmazsa insanlar ne yer? Eğer ipekçilikle uğraşılmazsa insanlar ne giyer?
17. Önemli kararlar tek başına değil herkesle tartışılıp öyle verilmelidir. Küçük meselelerde ise başkalarına danışılmasa da olur. Büyük meselelerde yanlış karar verme ihtimali vardır. Bu gibi durumlarda bir çok kişiyle detaylı bir şekilde tartışma bu ihtimali ortadan kaldırıp mantıklı bir sonuca ulaşmayı sağlayabilir.